

ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΕΛΕΤΗ

Ναί στην εκτροπή του Αχελώου, αλλά με ορθολογική διαχείριση των νερών

★ Γιατί δεν ευσταθούν οι απόψεις των οικολόγων

Πολύς θόρυβος γίνεται τον τελευταίο καιρό για τις επιπτώσεις που θα έχει στο Δέλτα του Αχελώου και στον εκεί υγρότοπο η εκτροπή ενός μέρους των νερών του Ανω Αχελώου προς την Θεσσαλική πεδιάδα. Το θέμα αυτό προκάλεσε κάποιες αντιδράσεις των φορέων και των κατοίκων της Αιτωλοακαρνανίας και αποτέλεσε αντικείμενο ερωτήσεων στο ευρωκοινοβούλιο με πρωταγωνιστή τον κ. Μιχάλη Παπαγιαννάκη, ευρωβουλευτή του Συνασπισμού. Αποτελεί γενικά ένα από τα βασικά επιχειρήματα οικολογικών οργανώσεων και των πολιτικών εκπροσώπων τους που αντιδρούν με πάθος στην εκτροπή του Ανω Αχελώου στη Θεσσαλία.

Ας δούμε όμως αναλυτικά το όλο θέμα. Το 1989 εκπονήθηκε από ομάδα ειδικών επιστημόνων των αρμοδίων υπουργείων (ΥΠΕΘΟ, ΥΒΕΤ, ΥΓΕ, ΥΠΕΧΩΔΕ) η «ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΟ ΔΕΛΤΑ ΤΟΥ ΑΧΕΛΩΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ». Πρόκειται για μια σοβαρή και τεκμηριωμένη ανάλυση του προβλήματος και τα συμπεράσματά της και οι προτάσεις της έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς δίνουν απαντήσεις σε πολλά από τα σημεία του διαλόγου που πρόσφατα αναπτύχθηκε για το θέμα αυτό.

Το πρώτο σημείο που θα ήθελα από την πλευρά μου να επισημάνω είναι η σημερινή κατάσταση στο Δέλτα του Αχελώου, όπως αυτή προκύπτει από την μελέτη. Υπάρχουν σήμερα στο Δέλτα (χωρίς φυσικά να έχει γίνει η εκτροπή), πάμπολλα προβλήματα. Χαρακτηριστικά στη μελέτη αναφέρεται ότι «στις λιμνοθάλασσες της ευρύτερης περιοχής έχει γίνει μια σειρά από επεμβάσεις, οι οποίες έχουν προκαλέσει σημαντικές αλλαγές στα φυσικο-χημικά, βιολογικά και γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά τους». Ειδικότερα αναφέρεται ότι υπάρχουν «προβλήματα στην κατανομή του γλυκού νερού σ' όλες τις λιμνοθάλασσες», καθώς και προβλήματα από την «μεταφορά υπολειμμάτων γεωργικής εκμετάλλευσης, μέσω στραγγιστικών τάφρων, ή αστικών λυμάτων που καταλήγουν στις λιμνοθάλασσες. Το γεγονός αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την εμφάνιση τοπικών φαινομένων ευτροφισμού». Και πιο κάτω αναφέρεται ότι «τα προβλήματα αυτά έχουν ενταθεί από διάφορες άστοχες επεμβάσεις στις λιμνοθάλασσες της περιοχής (π.χ. αλυκοποιήσεις, μπαζώματα κ.λ.π.)».

Σε άλλο σημείο της μελέτης εντοπίζονται τα προβλήματα από την ύπαρξη αυθαιρέτων παραθεριστικών οικισμών και επιστημαίνονται οι κίνδυνοι από την συνεχιζόμενη αυθαιρέτη δόμηση και από την προγραμματιζόμενη πολεοδομική της περιοχής, από την κτηματική εταιρία του δημοσίου. Και οι μελετητές σημειώνουν: «Γενικά, η ποιότητα των

νερών των πιο πάνω λιμνοθάλασσών επηρεάζεται σημαντικά από τη συσσωρευτική δράση των γεωργικών και οικιστικών δραστηριοτήτων. Στο βαθμό που αυτές αναπτυχθούν περισσότερο, χωρίς να γίνουν τα απαραίτητα έργα εξυγίανσης, ο επηρεασμός αυτός θα είναι πιο έντονος».

Νομίζω πως δεν χρειάζονται σχόλια. Αβίαστα προκύπτει ότι οι σημερινές παρεμβάσεις στο Δέλτα του Αχελώου (άναρξη και αυθαιρέτη δόμηση, μπαζώματα, απόρριψη σκουπιδιών, αμμοληψίες, κυνήγι πουλιών, λύματα γεωργικών και βιομηχανικών εκμεταλλεύσεων κ.λ.π.) έχουν ήδη οδηγήσει στην υποβάθμιση του υγρότοπου και γενικότερα της περιοχής του Δέλτα του Αχελώου. Και βέβαια στην κατάσταση αυτή, η πιθανή εκτροπή του Ανω Αχελώου, δεν θα μπορούσε να έχει την παραμικρή επίδραση.

Ας δούμε τώρα πώς επηρεάζεται το Δέλτα του Αχελώου από την ύπαρξη σειράς φραγμάτων και υδροηλεκτρικών έργων σε όλο το μήκος του. Αναφέρει η μελέτη:

«Ο τρόπος λειτουργίας του Αχελώου εξαρτάται κύρια από τα υδροηλεκτρικά έργα, που έχουν κατασκευαστεί (Καστράκι - Κρεμαστά - Στράτος) ή βρίσκονται υπό κατασκευή (Μεσοχώρα - Συκιά). Με τα παραπάνω έργα έχει γίνει ρύθμιση των παροχών του ποταμού. Η ρύθμιση αυτή ανταποκρίνεται βασικά στις ανάγκες για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Ο Στράτος II λειτουργεί κύρια για να καλύψει αρδευτικές ανάγκες».

Πριν από την κατασκευή και λειτουργία των Υ.Η.Ε., ο ποταμός με τις πλημμυρικές του παροχές κατάκλυζε εποχιακά ένα μεγάλο τμήμα των πεδινών περιοχών, διαμορφώνοντας εκτεταμένες υδροβιότοπους με σημαντική ποικιλία επιμέρους οικοσυστημάτων. Οι εποχιακές παροχές του ποταμού ακολουθούσαν την τυπική συμπεριφορά ενός ποταμού συστήματος, με πλημμύρες κύρια την περίοδο χειμώνα - άνοιξης και χαμηλές παροχές τους θερινούς και τους πρώτους φθινοπωρινούς μήνες.

Με τις προαναφερθείσες επεμβάσεις, καθώς και με την κατασκευή αντιπλημμυρικών αναχωμάτων κατά μήκος του ποταμού, οι εποχιακές διακυμάνσεις των παροχών και οι πλημμυρικές τάσεις τροποποιήθηκαν σημαντικά. Δηλαδή, οι παροχές των θερινών μηνών υπερδιπλασιάστηκαν και οι χειμερινές μειώθηκαν κατά τι, χωρίς παράλληλα να σημειώνονται φυσικές πλημμύρες. Παράλληλα, αναπτύχθηκε οικονομικά η περιοχή, κύρια με την απόδοση νέων εκτάσεων στη γεωργία.

Αποτέλεσμα των πιο πάνω δραστηριοτήτων και επεμβάσεων ήταν να μειωθεί η προσχωσιγενής δράση του ποταμού και να αποστραγγιστούν ή να αποκοπουν από τον άμεσο εμπλουτισμό τους με νερό από τον ποταμό οι περιφερειακές ζώνες

(μειανδρι, γλυκοβάλτοι κ.λ.π.) που λειτουργούσαν ως φυσικές υδατοσυλλογές. Ετσι χάθηκαν σημαντικοί βιότοποι, με πολύ υψηλή παραγωγικότητα σε θομάζα, οι οποίοι καθόριζαν την οικολογική και βιολογική αξία του Δέλτα.

Για όλα τα παραπάνω, η μελέτη προτείνει σειρά επανορθωτικών μέτρων, τα περισσότερα από τα οποία θα είχε ιδιαίτερη αξία να εφαρμοστούν άμεσα, ώστε να περιοριστούν οι αρνητικές συνέπειες και η υποβάθμιση του οικοσυστήματος.

Πάντως σε κάθε περίπτωση η κακή κατάσταση της περιοχής των εκβολών του Αχελώου δεν έχει σχέση με την εκτροπή του Αχελώου. Μάλιστα όμως με αφοπλιστική ειλικρίνεια παρατηρεί και ο γνωστός οικολόγος

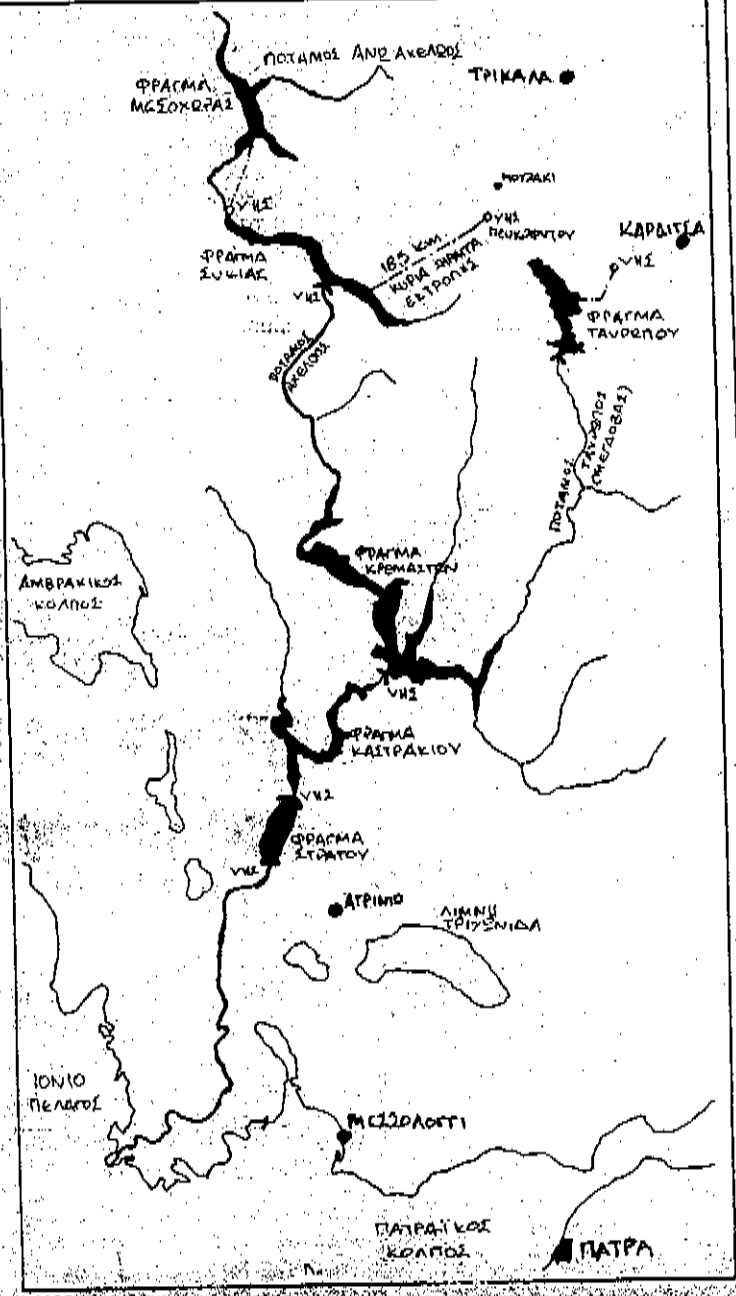
ΤΟΥ κ. ΤΑΣΟΥ ΜΠΑΡΜΠΟΥΤΗ

Μιχάλης Μοδινός στο βιβλίο του «ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΕΣ» (1990, εκδόσεις ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ), έτσι κι αλλιώς υπάρχουν επιπτώσεις δυσμενείς (όχι όμως καταστροφικές) στο Δέλτα του Αχελώου. Αναλυτικά αναφέρει ότι:

«... αρκετή συζήτηση έχει γίνει για τις επιδράσεις της εκτροπής στο σημερινό σημείο εκβολής. Εδώ αρκούν δύο κουβέντες. Η μείωση του γλυκού νερού στο Δέλτα του Αχελώου σίγουρα θα έχει σημαντικές επιπτώσεις - αν και όχι αναγκαστικά καταστροφικές - στα θαυμάσια οικοσυστήματα της Δυτικής Ελλάδας (σειρά λιμνοθάλασσών). Μέρος των επιπτώσεων αυτών θα οφείλεται στην κατακράτηση αιωρούμενων στερεών (κυρίως θρεπτικών συστατικών) στις τεχνητές λιμένες των φραγμάτων, που με τη σειρά συμβάλει σε μεγάλο βαθμό λόγω των ήδη λειτουργούντων φραγμάτων κατά μήκος του ρου του ποταμού».

Και πιο κάτω συμπληρώνει: «Η δραματική μείωση της ροής, δείχνει πάντως ιδιαίτερα απειλητική και για έναν άλλο λόγο. Ακόμη και αν απλά κατασκευαστούν τα φράγματα ηλεκτροπαραγωγής χωρίς να γίνει εκτροπή προς τη Θεσσαλία, η παροχή θα ρυθμίζεται ανάλογα με τη λειτουργία των υδροηλεκτρικών αυτών έργων. Ετσι, θα προκύψει ένα είδος χειμαρροποίησης... (και θα έχουμε) το θέαμα ενός ποταμού άλλοτε ορμητικού και φουσκωμένου, άλλοτε τελείως αποξηραμένου, συχνά μεσ' την ίδια μέρα. Ετσι όμως, προκύπτει μεγάλη διάβρωση των όχθων και συνεπώς μεταβολές στα παρόχθια οικοσυστήματα».

Μετά λοιπόν τις τόσο κατατοπιστικές σκέψεις του Μ. Μοδινού, κλείνω το σημείωμά αυτό με το δικό μου συμπέρασμα. Η υδροηλεκτρική αξιοποίηση των νερών του Αχελώου με την κατασκευή μιας σειράς πέντε φραγμάτων με τα αντίστοιχα

υδροηλεκτρικά έργα είναι μια πραγματικότητα και έχει αποδηθήποτε, επιπτώσεις στο υδάτινο οικοσύστημα του Αχελώου. Οι επιπτώσεις αυτές όμως προβλεφθούν και δεν δημιουργούν μη αντιστρέψιμες καταστάσεις, αρκεί η διαχείριση αυτή του υδάτινου πλούτου να γίνεται με τέτοια σύνεση, με προγραμματισμό, με σεβασμό στη φύση. Δυστυχώς μια τέτοια ορθολογική διαχείριση, δεν γίνεται και εκεί ακριβώς εντοπίζεται το κύριο πρόβλημα.

Σε ότι αφορά την εκτροπή από τον ρου του Αχελώου ενός μέρους (περίπου 20%) της συνολικής παροχής του, δεν αναμένεται να επηρεάσει πιο πολύ την κατάσταση που έχει ήδη διαμορφωθεί από την επί δεκαετίες λειτουργία των υδροηλεκτρικών φραγμάτων. Πάντως σε κάθε περίπτωση, όπως ισχυρίζονται και οι ειδικοί επιστήμονες που ασχολήθηκαν με το θέμα, οι τυχόν επιπτώσεις μπορούν να αντιμετωπισθούν, υπό την προϋπόθεση ότι θα εφαρμοστούν με συνέπεια τώρα και στο μέλλον τα προτεινόμενα επανορθωτικά μέτρα.

Αυτό κατά την άποψή μου ει-

και το σημείο όπου οι κλών προθέσεων οικολογοί και οι οργανώσεις τους θα πρέπει να στρέψουν το ενδιαφέρον τους και να εστιάσουν τις προσπάθειές τους. Αλλιώς από την επιστημονική ανάλυση του προβλήματος και την υψηλή εκτίμηση των δεδομένων, δεν προκύπτουν «καταστροφές» και μάλιστα τέτοιες που να επιτρέπουν μια χωρίς αρχές εκμετάλλευση της περιβαλλοντικής ευαισθησίας των πολιτών, της οποίας γινόμαστε όλοι και πιο συχνά θεατές τον τελευταίο καιρό.

Σημ.: Φυσικά η παράθεση των πιο πάνω αποσπασμάτων από το βιβλίο του Μιχάλη Μοδινού δεν προσπαθεί να δώσει την εντύπωση ότι ο συγγραφέας αποδέχεται την εκτροπή του Ανω Αχελώου. Η αντίρρηση που είναι σαφής και γνωστή, αναφέρεται όμως κυρίως στις επιπτώσεις στον θεσσαλικό κάμπο, από την εντατική γεωργική αξιοποίησή του. Αυτό είναι ένα θέμα που θα μπορούσαμε να δούμε σε κάποιο άλλο σημείωμά μου.

Ο κ. Τάσος Μπαρμπούτης, είναι πολιτικός μηχανικός και μέλος της Δ.Ε. του ΤΕΕ Κεντρικής και Δυτικής Θεσσαλίας.

γραμμής
Λιβαδακί
πρέπει

το χώρο που
ική γραμμή Νο
έχουν οι κάτοι-
ής, αλλά και η
πτικής.
τερματίζουν τώ-
εια Λιβαδακίου,
ίσοφατη απόφα-
ής κυκλοφορια-
ποικοί νομίζουν
και δύο στάσεις
ιαμαρτυρήθηκαν
υβερία».
ς αστι- όμως,
τη η «ε- επεσή-
τη προκάλει εξα-
γ, γιατί τριγύρω
α διασκέδασης,
ός και σταθμεί-
Γ αυτό προτει-
ενέργειες, ώστε
να τερματίζουν
αολή - Δημη-
ραφδύς δρόμος.

ευσπ
κδοσης
IV ερευνών

του χρόνου
ν μεταλλευτι-
συνέστησε το
ανίας. Ενέργει-
ς, με «κύκλιο
όπου» μαρ-

συνέστησε να
ρο οι κατάλλη-
όλες τις συ-
ίες που εμπλέ-
που προηγεί-
ης αδειών με-
ών (π.χ. ΕΟΤ,
γίας, Αρχαιολο-
λ.π.) να απα-
ς αιτήσεις πό-
ση αδειών με-
νών σε σύντο-
στημα. Ακόμα
έπει να στελε-
ληλο προσωπί-
και τα τμήμα-
του θα ασχο-
α μεταλλείων,
ιουσιάζεται το
ληλοι άλλων
οι με το αντι-
οισιών υπο-
/ και λατομεί-
να γίνονται
ρισμό των θε-
αρουσιάζονται
ήσεις.

φωση
ίλων
ερικών

επιμόρφωσης
νσεων Εσωτε-
ριών κλάδου
ε θέματα λει-
ν και κοινοτι-
αλλά και σε
αστηριοτήτων
κών (έκδοση
λη) διάσκεψης
εξαχθ στην
μέχρι τις 10

ποθλέπει στην
ς υπαλλήλους
ειδικών γνώ-
σνα που απα-
την καλύτερη
αναγκών της
α την εύρυθ-